OIDIPUSZ KIRÁLY.

SZOFOKLESZ SZINMŰVE.

FORDITOTTA

SZABÓ KÁROLY.

OIDIPUSZ KIRÁLY.

SZOFOKLESZ SZÍNMŰVE.

FORDÍTOTTA

SZABÓ KÁROLY.

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT SZILÁDY KÁROLYNÁL.

1857.

MEGYEI KÖNYVTÁR TULAJDONA
24.729
KECSKEMÉT

ELŐSZÓ.

Szofoklesz jelen színmüve, — mellynek fordítását a nagykőrösi főgymnasium ez évi programmjából a hellen irodalom barátainak kedveért, kik netalán ez iskolai programmhoz nem juthatnának, e külön kiadásban közzé tenni czélszerünek gondoltam, — már 1840-ben megjelent a magyar tudóstársaság által kiadott „*Hellen Classicusok magyar fordításokban*“ czimü gyüjtemény első kötetében, Guzmics Izidor által fordítva.

Guzmics e fordítása azon korban, mint a hellen drámák fordítására tett első kisérlet, méltánylást s gyengéiben elnézést érdemelt: de irodalmunk emelkedésének mai szinvonalán többé meg nem állhat.

Azért nem tartám sem magamra, sem irodalmunkra nézve elvesztettnek azon időt és fáradságot, mellyet e hasonlíthatatlanúl remek szerkezetü hellen dráma uj fordítására és kiadására fordítottam.

Mennyiben sikerült igyekezetem Szofoklesz e müvét az eredeti szelleméhez hüven és mégis igazán magyarúl adni vissza, a szigorú birálat itéletére bizom, mellynek nyilatkozatát, mennyiben fordításom hibáit és gyengéit ki fogja mutatni, a legszivesebben kérem és fogadom, annyival szivesebben, mert e téreni legelső föllépésem 1849-ben, Evripidesz két drámájával a Kisfaludy-társaság által kiadott „Hellen könyvtár“ 5-dik és 6-dik kötetében, az akkori viharok zajában úgyszólván észre sem vétetve elenyészvén, s birálatra sőt említésre azóta sem levén méltatva, én mint fordító 1857-

ben is csak ott állok, hol e föllépésem előtt állottam, hogy t. i. munkálkodásomban csak saját tanulmányaimra és nézeteimre támaszkodhatom.

Hogy Szofoklesz jelen szimüvét, melly nálam 1847. óta készen hever, csak most tehettem közzé, hogy Evripidesz nehány jelesebb darabjának kiadásával még folyvást kések, és talán hosszasb ideig késni fogok, irodalmi viszonyaink közönségesen ismert állásából könnyen megfejthető.

Innen indokolható az is, hogy jelen szinmünek legújabban egészen újra átdolgozott fordítását kényteleníttettem iskolánk programmjának útján adni át az illy müvek olvasására nálunk nagyon is gyér közönségnek.

Nagy-Körösön, julius 15-kén 1857.

Szabó Károly.

OIDIPUSZ KIRÁLY.

DRÁMA.

SZEMÉLYEK:

OIDIPUSZ, Thébé királya.
IOKASZTÉ, Oidipusz neje.
KREÓN, Iokaszté testvére.
TEIRÉZIÁSZ, jós.
Zevsz papja.
Korinthoszi követ.
Láiosz agg szolgája.
Hirnök.
KAR, thébei öregekből.

Szinhely Thébében, a királyi palota előtti tér.

ELSŐ SZÍN.

OIDIPUSZ.

Óh gyermekim! ős Kadmosz ifju sarjai! [1])
Miért sürögtök itt ez oltár zsámolyin,
S mért hoztok esdeklőn olajfalombokat? [2])
A város áldozat füstjével, énekek
És jajgatás zajával egyre telve van.
Mit én mások szavából hallni, gyermekim,
Nem tartva illőnek, magam jövék ide,
A mindenütt dicsőnek hivott Oidipusz.
De mondd meg, oh öreg! mert téged illet a
Beszéd ezek helyett, miképen ültök itt, 10
Remegve-é vagy esdve? mert én kész vagyok
Segítni egyiránt. Hiszen könyörtelen
Lennék, ha meg nem hatna illy imádkozás.

PAP.

Óh hát hazám uralkodója Oidipusz!
Látod, millyen korúak üldögélnek itt

---

[1]) A néphit szerint Kadmosz volt Thébé alapitója.

[2]) Olajfalombbal, a béke jelképével, volt szokásuk a könyörgőknek az isten oltárához, vagy azon emberhez járulni, kinél oltalmat kerestek.

Oltáraid körött: e még szárnyokra sem
Kelt gyermekek, s imitt elaggott vén papok,
Közöttök én Zevsz papja, és az ifjuság
Virága; míg a többi nép köztéreken
Athéne két ligetjében [1]) s az Izmenosz [2]) 20
Melletti jós-oltár körött esengve ül.
Mert a város, miként magad látod, nagyon
Zajong s nem birja már emelni sem fejét
A vért tajtékozó hullám örvényiből,
Megrontva a földnek növénycsiráiban,
Megrontva a mezőnek nyájiban, s a nők
Idétlen szültiben; míg a tűz istene,
A szörnyű döghalál, megszállva dúlja a
Várost s ürül Kadmosz hazája s a sötét
Hádész [3]) jajokkal és nyögésekkel telik. 30
Oltáraid körött itt ülünk hát, sem én
Sem e fiúk nem tartva istenül ugyan,
De első férfiúnak vallva életünk
Veszélyiben, s ha istent esdve kérni kell;
Ki Kadmosz városába jőve, a dühös
Dalár [4]) adóját eltörléd, mellyet neki
Fizettünk, s nem tanulva tőlünk semmit is,
Se nem tanítva, istennek segélyivel

---

[1]) Két temploma volt Athéné istennőnek Thébében, hol öt Athéné Onkáia és Izménia néven tiszteltték.
[2]) Az Izménosz folyam mellett állott Apollón temploma, mellyben a papok az áldozat tüzéből jósoltak.
[3]) Az alvilág.
[4]) Értendő a Szfinx, kinek rejtvényét Oidipusz fejtette meg.

Mentéd meg életünk, mint mondom és hiszem.
S most Oidipusznak leghatalmasabb feje! 40
Térdünkre hullva esdünk téged íme mind:
Találj nekünk segélyt, akár isten szavát
Hallgasd, akár embertől tudd azt bárhogy is.
Mert a tapasztalt férfiak tanácsinak
Látom leginkább jó következéseit.
Menj és emeld föl a várost nagy férfiú!
Menj és vigyázva járj; mert most mentőjeként
Dicsőít e hon elmult lelkes tettedért,
De kormányodra majd csak rá se gondolunk,
Ha hellyre állva elbukunk most újolag. 50
Emeld föl hát erős lelkeddel a hazát,
S mint egykor a midőn szerencsecsillagúl
Áldást hozál reánk, tégy most is épen úgy.
Mivel ha e földet birandod, mint birod,
Jobb népesen birnod, mintsem ha puszta lőn.
Hiszen se kőfal, sem hajó semmit sem ér,
Ha puszta s benne nem lakoznak férfiak.

OIDIPUSZ.

Óh gyermekim! szegények, ismert s jól tudott
Ügyben jövétek esdni: mert hisz' jól tudom,
Hogy mind szenvedtek, ámde egy sincs köztetek, 60
Bár szenved is, ki úgy szenvedne mint magam.
Mert a ti kínotok csak egyet érdekel
Csupán magát, és senki mást nem; ám az én
Lelkem hazám, magam s ti értetek remeg.
Hiszen nem álomban nyugvót ébresztetek,

De tudjátok hogy én már könnyezém sokat,
És tervező eszem sok utakat bejárt,
S mit jól körűlnézvén egyetlen gyógyszerűl
Lelék, megtettem. Mert Menoikevsznek fiját
A sógorom Kreónt elküldtem Delfibe 70
Apollón templomába, megkérdezni, mit
Tegyek vagy szóljak, hogy megmentsem a hazát.
És már ha mostanig számlálom a napot,
Aggaszt, hogy mit csinál; mert kelletén kivűl
Tovább maradt, mint a határidő, oda.
De majd ha megjön, akkor én czudar legyek,
Ha nem teszem meg mind, mit isten tennem int.

PAP.

De jól beszéltél, s im ezek nekem nagyon
Jókor jelentik, hogy Kreon közelg felénk.

OIDIPUSZ.

Apollón fejdelem! bár a millyen vidám 80
Tekintetű, ollyan szerencsét hozna is!

PAP.

Valóban, ugy látszik, vidám: másként fejét
Gazdag babérfüzérrel nem körítené.

OIDIPUSZ.

Megtudjuk egyben; olly közel már, hogy behall.
Király! kedves rokon! Menoikevsz gyermeke!
Az istentől nekünk mi választ hozva jösz?

KREÓN.

Jót, mennyiben a rosz is, hogyha jól talál
Kiütni végre, akkor minden jól megyen.

OIDIPUSZ.

S ugyan minő beszéd ez? mert se bízni, se
Remegni erre a beszédre nem tudok. 90

KREÓN.

Ha mind ezek jelenlétében hallani
Kivánsz, beszélni kész vagyok, bemenni is.

OIDIPUSZ.

Beszélj a nép előtt; hiszen miattok én
Nagyobb kínt szenvedek, mint ennen éltemért.

KREÓN.

Kimondom hát, az isten mit felelt nekem.
Nyiltan parancsolá nekünk Foibosz király,
Hazánk fertőztetőjét, mint kit e vidék
Növelt, kiűzni, s nem táplálni átkosat.

OIDIPUSZ.

Mi tisztitó szerrel? S mi e veszély oka?

KREÓN.

Ha számkivetjük őt, vagy a halált viszont 100
Halállal büntetjük; mert vérért zajg e hon.

OIDIPUSZ.

S vajon kinek haláláról van a beszéd?

KREÓN.

Óh fejdelem! Lájosz volt egykor a király
E földön, míg te nem kormányozád e hont.

OIDIPUSZ.

Hírből tudom csak; mert nem láttam őt soha.

KREÓN.

Ennek haláláért kivánja mostan ő
Világosan, hogy álljunk bosszút gyilkosin.

OIDIPUSZ.

S hol vannak ők, és hol leszen található
A régi gyilkosságnak elrejtett nyoma?

KREÓN.

E honban, mondta. S megtalálható, a mit 110
Nyomoznak, s elvesz a mivel nem gondolunk.

OIDIPUSZ.

S vajon Lájoszt lakában, vagy kint a mezőn,
Vagy más vidéken érte-é ez a halál?

KREÓN.

Jós szózatért, mint mondta, útazott, s haza
Azóta, hogy kiment, nem jött többé soha.

OIDIPUSZ.

S nincs híradó, sem útitársi közt tanú
Kitől a dolgot meg lehetne kérdeni?

KREÓN.

Elestek; egy van, a ki félve elfutott
S egyet tudott csupán, mit láta, mondani.

OIDIPUSZ.

S mi az? mert egy kitudhatóvá tesz sokat, 120
Ha csak csekély reménysugárt is kaphatunk.

KREÓN.

Azt mondta, hogy rablók rohantak volt reá,
S nem egy, de többen együtt gyilkolák meg őt.

OIDIPUSZ.

S a rabló, hogyha csak pénzzel fogadva rá
Nem innen volt, miképen volt illy vakmerő?

KREÓN.

Gondoltuk azt mi is. De a bajok között
Lájosz halálát nem torolta senki meg.

OIDIPUSZ.

S mi baj jött közbe gátúl, hogy midőn imígy
Esett el a király, nem is nyomoztatok.

KREÓN.

A bűvös énekű Szfinx a bizonytalant 130
Hagynunk s lábunk elébe nézni kénytetett.

OIDIPUSZ.

De én e dolgot ujra kezdve fölfedem.
Méltán tevé Foibosz, méltán tevéd te is
Az elhalt férfiért ezen gondoskodást.
Azért méltányosan láttok majd engem is
Isten parancsaként e hont segíteni.
Ugy is nem távolabb barátaim, de en-
Magam javára irtom én ki e gonoszt.
Mert épen az, ki őt megölte, engem is
Könnyen akarna tán szintugy kivégzeni. 140
Őt megtorolva hát magam javát teszem.
De keljetek föl e zsámolyról gyermekim!
S ez íma-lombokat tüstént vigyétek el.
S más gyüjtse föl hamar Kadmosz népét ide,
Mert megteszek mindent, s igy vagy szerencse lesz
Isten segélyével velünk, vagy elveszünk.

PAP.

Óh keljetek föl gyermekim! hisz ép' azért
Jövénk e helyre is, mit ő most hirdete.
S bár Foibosz, a ki adta e jós szózatot,
Megmentni jőne s szüntetné a döghalált! 150

KAR.

Dal.

Óh Zevsznek millyen édes jósszava jött az aranydús
Delfiből [1]) fényes Thébébe!
Megdöbben remegő lelkem, félelm halaványit,
Orvosi, déloszi Foibosz,
Téged imádva; ugyan micsoda
Sorsot mértél rám most vagy későbbi időben.
Mondd nekem azt, óh tünde Remény lánya, örök [szózat.

Ellendal.

Téged imádlak Zevsz halhatlan lánya Athéné,
S Artemisz húgod legelébb,
E föld védőjét, ki kerek trónján fönségesen űl, 160
És Foiboszt, a messzelövőt,
Jőjetek hárman, védni e bajban,
És ha előbb is e honra rohant veszedelm idejében
Oltottátok a vész lángját, óh jőjetek ismét!

2-dik dal.

Óh egek! végtelenek fájdalmaim, a nép
Mind nyavalyás, és nincs az észnek fegyvere,

---

[1]) Delfiben volt Apollónnak egész Hellászban leghíresebb s egyszersmind leggazdagabb jósdája. — A jóslatok eredetileg Zevsztől, az emberi sors intézőjétől származtak, s a jósló istenek, mint itt Apollón, csak az ő tolmácsai.

Melylyel segítsen bárki. Mert sem az áldott
Föld termékei meg nem nőnek,
Sem pedig a szűlési nehéz
Kínokat a nők el nem bírják. 170
S láthatod ezt s meg amazt sebesen repűlő madárként
Gyorsabban az emésztő tűznél szállni az
Éjjeli isten partjaira. [1])

2-dik ellendal.

Végtelenűl pusztúl így a hon; s a nyomorú nép
Megsiratatlan omlik el a halálos földön,
És a nők, meg az ősz fürtü anyák az
Oltár zsámolyain
Egy itt más meg amott átkozva
Nyögdeli gyászos kínait.
S harsog az ének s a zokogó hangok vegyületje. 180
Küldj hát Zevsz gyönyörű lánya segélyt
Kedves szemmel nézve reánk.

3-dik dal.

S Arészt, a tüzeset, ki letévén most fegyvereit
Riadva rohan rám s éget [2]),
Hátfordítva szaladni kénytesd
E honból akar Amfitrité roppant nyugteremébe [3]),

---

[2]) Hádésznek, az alvilág istenének birodalmába, hová a holtak lelkei az Akherón folyón át jutottak.

[2]) Arész, a hadisten, az ős korban nem csak a had, hanem az erőszak és romlás, tehát a dögvész eszményképe is volt.

[3]) Az Atlanti tengerbe, hol a tengeristen Pozeidón neje Amfitrité honolt.

Akar a vendégszeretetlen révbe,
Thrákia partjaihoz [1]).
Mert mit az éj megkímél, elviszi a nap,
Őt oh Zevsz, ki a lángotadó villámokon úr vagy, 190
Rontsd meg menyköveiddel.

3-dik ellendal.

Lűkia királya [2]), esdlek, aranyzott idegű íjadról
Szórd rá győzhetlen nyilaid
Védelmünkre bocsátva, s Artemisz is lobogó
Fáklyáit, mellyekkel Lűkia bérczei közt bolyg.
És az aranyfövegű Bakhoszt,
A kit ezen föld szűlt [3]),
A piros arczú Évioszt hivom, a Maínászi körben
Lobogó fáklyával perzselve rohanja meg
Ezt az isteni körben gyülölt istent. [4]) 200

---

[1]) A Pontus Euxinushoz.

[2]) Apollón Lűkiában különösen tiszteltetett, s innen Lűkéiosz mellékneve.

[3]) Bakhoszt kiválólag thébeinek nevezték; mert anyja Szemelé Kadmosz thébei király leánya volt.

[4]) A Bakhosz tiszteletére tartott éji ünnepélyeket — az orgiákat — mellyekben a nők tombolva vettek részt, (Maínades = dühöngő nők) fáklyákkal szokták tartani. Ezért nevezték és képzelték a hellének magát Bakhoszt is fáklyavivőnek.

MÁSODIK SZÍN.

OIDIPUSZ.

Könyörgsz s miért könyörgsz, ha jó tanácsomat
Kész vagy követni s orvosolni a veszélyt,
Segélyt nyerendesz s a bajban könnyebbülést.
Ezt mondom én, kit a jós szó nem érdekelt
S a tettben részes nem vagyok. De mert magam
Nem messze mennék, nem tudhatva semmi jelt,
Mert köztetek legújabb polgár én vagyok,
Mindnyájotoknak ím ezennel hirdetem:
Ha tudja bárki is közőletek, ki az,
Ki Lájoszt, Labdakosz fiát, meggyilkolá, 210
Parancsolom, mindent beszéljen el nekem,
Ha bár remegne is, hogy önmagára vall
Ez által, minthogy őt nem éri büntetés
Egyéb, hogy e honból bántatlan elmegyen.
S aztán ha tudja bárki hogy külföldi volt
A gyilkos, el ne hallgasson; mert én neki
Ezt megjutalmazom s hozzá kegyes leszek.
S ha tán hallgatni fogtok s féltve vagy magát
Vagy jó barátját bárki nem mer szólani:

MEGYEI KÖNYVTÁR TULAJDONA KECSKEMÉT 37729

Halljátok im magamtól, akkor mit teszek. 220
Megátkozom, hogy őt akárki légyen is,
Ezen hazában, hol trónom s hatalmam áll,
Sem befogadni, sem hozzája szólani,
Sem íma, tömjénzés, vagy áldomás között
Együtt se merjen lenni senki sem vele,
S mindenki űzze őt lakától, mint a ki
Fertőztetőnk, miként az isten jós szava
Csak ép imént adá tudtomra ezt nekem.
Az istenségnek és az elhalt férfinak
Bosszútorát ekként fogom megűlni én. 230
És a bünöst akár magánosan, akár
Többekkel együtt rejtezik, megátkozom,
Hogy töltse csúfosan a gaz gaz életét.
Megátkozom, hogy bár saját lakomban él
Együtt velem, ha egykor én ezt megtudom,
Lakoljon ugy, miként imént elátkozám.
S nektek parancsolom mindezt megtennetek
Önérdekemben, és az istenért s honért,
Melly istenverten igy vesz el terméktelen.
Eddig sem illett, bár isten nem inte rá, 240
A vétket ekként büntetetlen hagynotok;
Midőn derék fejdelmi férfitok kimult,
Nyomozni kellett volna. Most az én ügyem
Lesz ez, ki a kormányt, mint ő vivé, viszem,
Ki bírom ágyát és öröklöttem nejét,
S kinek, ha ő boldog lett volna nemzeni,
Magzatjival testvér lennének magzatim,

S kinek fejére a balsors csapása szállt.
Azért is én őt, mintha nemzőm volna, ugy
Bosszúlom meg s akármit tenni kész leszek, 250
Hogy megkerítsem azt, ki Labdakosz fiát,
Polüdorosz- s az ős Kadmosz- s a hajdan élt
Agénórtól eredt Lájoszt [1]) kivégezé.
S kik ezt meg nem teendnék, esdem istenim,
Hogy földjükön termés ne légyen semmi se,
Ne légyen gyermekök nejöktől; s illy gonosz
Vész ölje őket el, mint e vagy még gonoszb.
S hozzátok Kadmosz többi népe! kiknek e
Kedvök szerént van, a bosszúálló Diké [2])
És minden isten mind végig kegyes legyen. 260

KAR.

A mint megátkozál, ugy szólok oh király!
Se meg nem öltem őt, se gyilkosát ki nem
Mutathatom, de hogy ki volt, megfejteni
A kérdést föltevő Apollont illeté.

OIDIPUSZ.

Jól mondtad ezt: de istent kényszeríteni,
Ha kedve nincs reá, embernek nem lehet.

KAR.

Még egyszer szólanék tehát, mit gondolok.

OIDIPUSZ.

Akár harmadszor is; mondatlan azt ne hagyd.

---

[1]) Agénór, türoszi király, fia volt Kádmosz, ki Thébét alapította.

[2]) Az igazság istennője.

KAR.

Tudom, Teiréziász király [1]) felől, hogy ő
Legjobban látja mind azt, mit Foibosz király. 270
Ha tán őt kérdenők, tudnánk világosan.

OIDIPUSZ.

De ezt se mulasztottam el megtenni; mert
Kreón szavára küldtem érte kétszer is,
S hogy még azóta sincs itten, csudálkozom.

KAR.

A többi mind csak régi, hasztalan beszéd.

OIDIPUSZ.

S mi volna az? mert minden szóra hallgatok.

KAR.

Azt mondogatták, utazók ölték meg őt.

OIDIPUSZ.

Hallottam én is azt; de nincs rá szemtanú.

KAR.

De hogyha csak van benne egy kis borzadás,
Illy átkod hallva azt el nem szivelheti. 280

OIDIPUSZ.

Ki tenni nem remeg, szótól se retteg az.

KAR.

De itt van az, ki őt kimondja; mert ezek
Imitt hozzák felénk az égi jósolót,
Ki emberek között igaztudó maga.

---

[1]) Az őskorban a jósokat is megtisztelőleg királyoknak czímezték.

OIDIPUSZ.

Teiréziász! ki tudsz mindent mi tudható,
S mi rejtve áll az égben és a föld alatt,
Tudod, ha bár nem látod is, hogy a haza
Milly döghalállal küzd. Téged tudunk csupán
Óh fejdelem! ki mint orvos megmentse azt.
Mert Foibosz—hisz tudod, ha nem hallottad is— 290
Küldötteinktől azt izente vissza, hogy
A döghaláltól ugy menekszünk meg csupán,
Ha jól utána járva, Lájosz gyilkosát
Megöljük, vagy kikergetjük mint bujdosót.
Te hát ne vonva meg tőlünk, mit a madár
Röptéből s bármi más módon jósolni tudsz,
Mentsd meg magad, s a várost, ments meg engemet,
S oszlasd el a meggyilkolt minden átkait.
Te benned van hitünk, s a legdicsőbb dolog
Segítni másokon, kiken tudunk s lehet. 300

TEIRÉZIÁSZ.

Hejh! hejh! mi szörnyű tudni azt, mit tudni nem
Válik javunkra! Elfeledtem ezt, habár
Jól tudtam is, különben nem jövék ide.

OIDIPUSZ.

Mi ez? minő levert lélekkel jössz elém!

TEIRÉZIÁSZ.

Bocsáss lakomba; igy legjobb dolgod leszen,
S legjobb lesz nékem is, ha szót fogadsz nekem.

OIDIPUSZ.

Nem illően beszélsz, s nem kedveled hazád,
Melly fölnevelt, ha megvonod jósló szavad.

TEIRÉZIÁSZ.

Mert látom azt, hogy nincs helyén, a mit beszélsz,
Nehogy tehát magam se járjak épen úgy. 310

KAR.

Az istenekre, bölcs létedre el ne hagyj
Bennünket, a kik im mind esdve kérlelünk.

TEIRÉZIÁSZ.

Mert esztelen vagytok mind; ámde én soha
Nem szólok ugy, hogy fölfedjem romlásodat.

OIDIPUSZ.

Mit mondasz? tudva nem beszélsz? Kész vagy tehát
Elhagyni bennünket s a hont megrontani!

TEIRÉZIÁSZ.

Sem téged sem magam nem búsítom. De mért
Faggatsz haszontalan? Tőlem semmit se hallsz.

OIDIPUSZ.

Tehát te rosszak legrosszabbja! mert bizony
A sziklaszívet is haragra gyujtanád, 320
Nem szólsz, s átalkodott makacsnak megmaradsz?

TEIRÉZIÁSZ.

Erkölcsömért pirongatál; s nem látod azt,
Mi tenmagadban van, s gyalázasz engemet.

OIDIPUSZ.

Ugyan ki nem bosszankodnék, midőn illyen
Beszédet hall, millyel te sérted a hazát.

TEIRÉZIÁSZ.

Megjő magában az, bár én elhallgatom.

OIDIPUSZ.

Hát a mi jő, el is kell mondanod nekem.

TEIRÉZIÁSZ.

Nem szólok egy szót sem. Dühösködjél azért,
Ha kedved tartja, mérgedben bármilly vadúl.

OIDIPUSZ.

Sőt a miként haragszom, el nem hallgatok 330
Semmit se, mit sejtek. Tudd, azt gyanítom én,
Hogy a tettben te részes vagy, s te tetted azt,
Nem ölve bár kezeddel, sőt a tettet is
Ha vak nem volnál, csak magadra mondanám.

TEIRÉZIÁSZ.

Valóban igy? No hát parancsolom, maradj
Szavadnál, mellyet hirdetél, és e mai
Naptól fogvást ezekhez és hozzám ne szólj,
Mint a ki e hon átkozott fertelme vagy.

OIDIPUSZ.

Milly szemtelen valál kimondani ezt a szót?
S hogy majd kibujsz talán alóla, gondolod? 340

TEIRÉZIÁSZ.

Kibujtam. Mert erős igazság van velem.

OIDIPUSZ.

Kitől tanultad? Mert nem mesterséged az.

TEIRÉZIÁSZ.

Tőled, ki kedvem ellen szólni kényszerítsz.

OIDIPUSZ.

Mit mondni? Mondd ismét, hogy jobban értselek.

TEIRÉZIÁSZ.

Előbb nem értéd azt, vagy csak kisértve szólsz?

OIDIPUSZ.

Nem úgy, hogy értni mondhatnám. Mondd ujra hát.

TEIRÉZIÁSZ.

A férfi gyilkosának mondlak, kit keressz.

OIDIPUSZ.

Kétszer se lesz kedved rágalmat mondani.

TEIRÉZIÁSZ.

Sőt többet is mondok, hogy még jobban dühöngj.

OIDIPUSZ.

A mennyit tetszik. Hisz hijába mondod azt. 350

TEIRÉZIÁSZ.

Mondom, hogy nem tudod, családodban millyen
Csúf éltet élsz, s nem látod át, milly bajban vagy.

OIDIPUSZ.

S hiszed hogy ezt örömmel mondod szüntelen?

TEIRÉZIÁSZ.

Igen, ha az igazságban van még erő.

OIDIPUSZ.

Van ám rajtad kivűl; de nálad nincs. Hiszen
Vak vagy füledre, vak lelked s szemedre is.

TEIRÉZIÁSZ.

S te szánandó, ki azt veted szememre, mit
Mindenki nem sokára majd szemedre hány.

OIDIPUSZ.

Éjben bolyongasz egyre, ugy hogy sem nekem
Se másnak, a ki nem vak, ártnod nem lehet. 360

TEIRÉZIÁSZ.

Nincs is végezve esned általam; hiszen
Elég Apollón, ezt majd ő elvégezi.

OIDIPUSZ.

S mind ezt vajon te vagy Kreón koholta-é?

TEIRÉZIÁSZ.

Nem bánt Kreón téged, magad bántod magad.

OIDIPUSZ.

Oh kincs, uralkodás és ész, melly ész fölött
Kitűnik e zajongó élet útain,
Minő irígység őrködik fölöttetek!
Ha már ez országlásért is, mellyet nekem
Kéretlen és jutalm gyanánt adott a hon,
E régi biztos jó barátom is Kreón 370
Titkon törekszik ellenem, s kitúrni kész
Rám küldve egy illy cselszövő büvészt, ezen
Csalárd népáltatót, ki a haszonra tud
Csupán tekintni s a jóslásra nézve vak.
Nos, mondsza hát, miben vagy bölcs jóslattudó?
Ugyan, midőn itt volt az énekes kutya [1]),

[1]) A Szfinx, a lány arczú, szárnyas, s oroszlán hátrészü szörny, ki Thébe mellett egy sziklára telepedve a lakosoknak rejtvényeket adott föl, s mindent ki hozzá közelített, ha a rejtvényt meg nem tudta fejteni, széttépett. Oidipusz, mint bujdosó Thébébe érkezvén, a Szfinx rejt-

Megmentni a hazát miért nem jósolál?
Hiszen nem egy jött-ment embernek dolga volt
Megfejtni a talányt; jóslat kivántatott.
S te azt madár röptéből nem nyilvánítád, 380
Se istentől ki nem tudád: de én jövék
A semmit értő Oidipusz, s legyőztem őt,
Eszemből nem madár röptéből fejtve meg
A rejtvényt, kit te most kitúrni törsz, Kreón
Trónjához majd közelb reménylvén állani.
De sírva fogsz, hiszem, te és e cselszövő,
Förtelmet űzni. És ha nem nézném öreg
Korod, lakolva érzenéd, min jár eszed.

KAR.

Nekünk ugy tetszik, a harag mondatta e
Beszédet ezzel s a tiéd' is Oidipusz! 390
Illyekre nincs szükség; azt kell tekintenünk,
Hogy fejtsük meg legjobban isten szózatát.

TEIRÉZIÁSZ.

Ha bár uralkodol, de szinte szólhatok
Én vissza ellened, mert erre van jogom,
Mivel nem a te szolgád, Foiboszé vagyok,
S Kreón védenczévé sem írtak engemet.
Mondom tehát, mivelhogy vaknak gúnyolál,

---

vényét: „mi az, mi reggel négy, délben két s estve három lábon jár?“ szerencsésen megfejtette, kitalálván hogy az alatt az ember értendő, s ezért hálából a lakosoktól a trónnal és Lájosz özvegye Jokaszté kezével tiszteltetett meg.

Te, bár ha látsz, még sem látod, mi bajba vagy,
Se hol lakol, se hogy kikkel társalkodol.
Tudod ki szűlt? Hogy átkozott vagy nem tudod 400
Szülőidnek lent ott, és itt a föld szinén.
Atyád- s anyádnak kétfelőli átka űz
Ki téged egykor e hazából rémesen,
Ki most jól látsz s akkor világtalan leszesz.
S jajodnak mint nem lesz határa, nem sehol!
S attól miként riad Kithairón nem soká?
Midőn nászod megismered, milly révtelen
Tengerre vitt a kedvező szél szárnyain.
És más töméntelen bajod nem képzeled,
Mellyek rád s gyermekidre jőnek egyiránt. 410
Azért hát szidd Kreont s csúfold beszédemet.
Hisz úgy is e világon senki sem lehet,
Ki életét nálad csúfabbúl végzené.

OIDIPUSZ.

Mind ezt hallgatni tőle tűrjem-e tovább?
Nem mégysz vesztedre? nem sietsz? csak vissza sem
Tekintve e házból nem hordod el magad?

TEIRÉZIÁSZ.

Nem jöttem volna én, ha nem hívatsz magad.

OIDIPUSZ.

Hisz nem tudám, hogy illy bolondokat beszélsz.
Különben érted én nem is küldék vala.

TEIRÉZIÁSZ.

Hadd légyek én neked bolond, ha ugy hiszed; 420
Azoknak a kiktől születtél bölcs valék.

OIDIPUSZ.

Kik ők? Maradj. Ki volt nemző apám nekem?

TEIRÉZIÁSZ.

Ezen nap szűl téged s ez is tesz semmivé.

OIDIPUSZ.

Mindent mi rejtve és homályosan beszélsz?

TEIRÉZIÁSZ.

S te nemde ennek legjobb megfejtője vagy?

OIDIPUSZ.

Csak gunyolódj ezzel, miben nagynak találsz.

TEIRÉZIÁSZ.

Hisz ép' e nagy szerencse tett volt semmivé.

OIDIPUSZ.

Nem bánom azt, csakhogy megmentém a hazát.

TEIRÉZIÁSZ.

Most elmegyek tehát, s te gyermekem vezess.

OIDIPUSZ.

Vezessen el bizony; csak láb alatt vagy itt 430
Köztünk, s ha távozol, nem bosszantasz tovább.

TEIRÉZIÁSZ.

Megyek tehát, s kimondom azt, miért jövék,
Nem félve arczod. Mert nem veszthetsz engem el.
Mondom neked, hogy az, kit átkozál s keressz,
S kihirdetél mint Lájosz régi gyilkosát,
Ez ember itt vagyon, vidékről költözött
Lakos gyanánt, de bennszülöttnek jő ki majd
Thébében, s e sorsán örülni nem fog ő.
Mert ép szemű helyett vakon, gazdag helyett

Koldúsan vándorol hazátlanúl tova, 440
Pálczájával keresve utját. És kijő
Hogy gyermekeinek atyja, és testvérök is
Egyszerre, és az asszonynak, ki őt szülé,
Magzatja s férje, és atyjának gyilkosa
S ágytársa. Most eredj be és gondold meg ezt,
S ha oszt' hazugságban találsz, elmondhatod,
Tüstént, hogy a jósláshoz semmit sem tudok.

KAR.

Dal.

Ki az, kit Delfi jósoló
Sziklája hirdetett? [1])
Hogy gyilkos kézzel rettentőn rettenetest tőn. 450
Gyorsabban mint a szellővel versenyező mén
Fusson az a hogy tud.
Mert fegyverzetten támadja meg őt
Lángvillámaival Zevsz magzata [2]),
S üldözik a Bosszú kikerülhetetlen szellemei.

Ellendal.

Mert minap a hófödte
Parnasszosról hangzott
A szózat, hogy a lappangót mindenkép üldjük.
Mert a rengeteg erdők szirtjei közt s barlangjaiban
Bujdosik ő mint a bölény, 460
A nyomorult nyomorú szükséggel küzdve,

---

[1]) A Parnasszos havasának oldalában feküdt Delfi városa, s egy szikla csúcsán állt Apollón híres temploma és jósdája.

[2]) Apollón.

Hogy kikerűlje a föld kellő közepéből zengő
Szózatot [1]); ámde az, a míg él, mindig zeng körülötte.

2-dik dal.

Szörnyen szörnyűeket zavar össze a bölcs mada-
[rász jós,
A mi se nem bizonyit se nem czáfol. Mit mondjak,
[nem tudom.
Várva szorongok, nem látva se erre, se hátra.
Mert a Labdakidák s Polübosz fia közt mi viszály volt
Sem most sem soha régebben
Nem tudtam, mire támaszkodva bizony
Ellene mondok a hirlelt jósszónak s Oidipuszt 470
Lájosz rejtélyes halálát bosszúlni segítem.

2-dik ellendal.

Ugyde bizony Zevsz és Apollón bölcsek s az emberi
Dolgokat értik. Hogy pedig egy jós többet tud-e
[nálam
Nincs igazán elitélve. Észszel az észen
Túl tesz az ember ugyan: de míg a szót teljesedve
Nem látom, vádlói között soha sem leszek.
Mert mikor a szárnyas lány nyíltan ellene szállt,
Bölcsnek tűnt ő föl s jót tőn szava a várossal,
Ennél fogva hiszem soha őt nem látjuk bűnösnek.

---

[1]) Delfit a hellének a föld kellő közepének tartották: mivel a rege szerint két sas, mellyeket Zevsz a föld két széléről bocsátott el, itt találkozott össze.

HARMADIK SZÍN.

KREÓN.

Polgárok! hogy megértém, Oidipusz király 480
Mi rettentő szavakkal kelt ki ellenem,
Jövék nem tűrve azt. Mivel ha azt hiszi,
Hogy a jelen bajok között én bármit is
Szólottam és tettem, mi néki ártana,
Ugy én nem óhajtok még élni sem tovább
Ezen gyanú alatt. Mert e rágalmazó
Beszéd rám nem csekély, de roppant nagy veszélyt
Hozandna, hogy ha a városban s köztetek
S barátaim között gaz lenne majd nevem.

KAR.

De tán ezen rágalmat inkább a harag 490
Erőszakolta mintsem ész s meggondolás.

KREÓN.

De hát honnan került ki a szó, hogy hazug
Jós szót a jósoló szavamra hajtva mond?

KAR.

Ugy mondta ő. De hogy mi okból, nem tudom.

KREÓN.

Hát nyilt szemekkel s józan észszel kelt-e ki
Illyen rágalmazó szavakkal ellenem?

KAR.

Azt nem tudom. Mert mit tesz a király, nem is
Nézem. De im lakából itt jön ő maga.

OIDIPUSZ.

Ugyan te, hogy jöttél előmbe, annyira
Orczátlan elbizott vagy, hogy házamba lépsz, 500
Habár nekem tagadhatatlan gyilkosom
S királyi székem nyilvános rablója vagy.
Nos mond az égre! gyáva vagy bolond gyanánt
Tartál-e engemet, hogy illy tervet koholj.
Vagy azt hivéd, talán nem ismerem ravasz
Gaz voltodat, s kitudva meg se büntetem.
Hát nem bolondság-é, miben fejed töröd?
Királyságot vadászni nép s jó emberek
Nélkül, mi kincscsel és néppel szerezhető.

KREÓN.

Tudod, hogy mit csinálj? Hallgasd ki válaszom 510
Beszéded ellen, és aztán itélj magad.

OIDIPUSZ.

Jó vagy beszélni, s én tanulni rosz vagyok
Tőled, kit ellenem bosszúsnak ismerek.

KREÓN.

Ép' erre nézve halld előbb beszédemet.

OIDIPUSZ.

Ép' ezt ne mondd nekem, mikép nem vagy gonosz.

KREÓN.

Ha gondolod, hogy a makacsság józan ész
Nélkül akármit ér, nem jól gondolkozol.

OIDIPUSZ.

S ha gondolod, hogy a rokont megbánthatod
S érette nem lakolsz, nem jól gondolkozol.

KREÓN.

Megvallom ezt méltányosan mondtad: de szólj 520
S világosíts föl, hogy miben bántottalak.

OIDIPUSZ.

Hitetted-é vagy nem hitetted el velem,
Hogy küldenem kell a szent jósló férfiért?

KREÓN.

Sőt most is épen azt fognám tanácslani.

OIDIPUSZ.

Ugyan hány éve már annak, hogy Lájosz...

KREÓN.

Mit is csinált? Mert mit kérdhetsz, nem gondolom.

OIDIPUSZ.

Erőszakos halállal orvúl elveszett.

KREÓN.

Rég volt s azóta már sok év számlálható.

OIDIPUSZ.

S már akkor is mester volt-é e jós vajon?

KREÓN.

Bölcs volt miként most s szintolly tiszteletben állt. 530

OIDIPUSZ.

Emlékezett-e hát felőlem akkor is?

KREÓN.

Rólad jelenlétemben nem beszélt soha.

OIDIPUSZ.

S hát nem nyomoztátok, ki gyilkolá meg őt?

KREÓN.

Nyomoztuk azt; hogy is ne, ám ki nem tudók.

OIDIPUSZ.

Miért nem mondta hát ezen bölcs akkor ezt?

KREÓN.

Azt nem tudom. Mihez nem értek, hallgatok.

OIDIPUSZ.

De tudsz egyet s ha lelked van, kimondhatod.

KREÓN.

S mi az? Hiszen tagadni tudva nem fogom.

OIDIPUSZ.

Azt, hogy ha a jós össze nem beszélt veled,
Lájosz kivégzését nem mondta volna rám. 540

KREÓN.

Ha mondja, ám te lásd. De most jogomban áll
Tőled viszont kérdezni, mint te kérdezél.

OIDIPUSZ.

Kérdezz ki. Engem ugy se fogsz gyilkosnak el.

KREÓN.

Nos hát, nejűl ugy-é testvéremet bírod?

OIDIPUSZ.

Nincs mit tagadnom azt, a mit most emlegetsz.

KREÓN.

S egyenlőn osztozál s kormányozasz vele?

OIDIPUSZ.

A mit kiván tőlem, mind azt meg is nyeri.

KREÓN.

S nem én vagyok, ki kettőtökhöz harmadik?

OIDIPUSZ.

És épen ebben tűnsz ki rosz barát gyanánt.

KREÓN.

De nem, ha mint én, tenmagadnak számot adsz. 550
Előbb is ezt tekintsd: Képzelsz-e bárkit is,
Hogy jobb szeretne félve országolni mint
Aludni csöndesen, ha ugy is, igy is egy
Hatalma. S én nem ugy születtem, hogy király
Inkább szeretnék lenni, mint király gyanánt
Munkálni, s más sem, a ki csak bölcs lenni tud.
Hisz' mindenem van tőled félelem nélkűl,
S mint fejdelem sokat tennék önkénytelen.
Mért lenne hát az országlás kedvesb nekem,
Mint az, ha baj nélkűl főnök s nagy úr vagyok. 560
Se megvakítva nem vagyok még annyira,
Hogy mást szeretnék mint haszonnal azt mi szép.
Most jól vagyok mindenkivel, minden szeret,
S ki rád szorul is, pártfogóúl engemet

Kér föl, mivelhogy nyerjen-é, csak rajtam áll.
Miért cserélném hát ez állást azzal el?
A jól gondolkozó ész nem lehet gonosz.
Illy véleményt szeretni nem természetem,
S ha más tesz ugy, azt sem szivelhetem soha.
Ennek bizonyságára menj Püthóba s kérdd, 570
Hogy a választ hiven jelentém-é neked.
S aztán ha rajta kapsz, hogy a jós férfival
Bármit koholtam is, ne egyszerű halált,
Ten s en nevemben kétszerest szavazz reám.
De puszta vak gyanúra bűnt reám ne fogj.
Mert nem szabad becsületesnek tartani
Vakon a gazt és gaznak a becsületest.
Mert annyi egy igaz barátot dobni el,
Mint önnön életünket, a mi legbecsesb.
Idővel ezt tisztán átláthatod. Hiszen 580
Idő mutatja meg csupán, ki a derék,
Míg a gonoszt csak egy nap is kiismered.

KAR.

Jól szóla ő, királyom! óva, hogy ne bukj;
Mert a ki hirtelen végez, bizton nem áll.

OIDIPUSZ.

Midőn alattomban más cselt koholni gyors,
Viszont hamar kell nékem is határzani.
Hiszen ha veszteg űlök, végrehajtva lesz
A mit koholt, s ez mind önnön hibám miatt.

KREÓN.

Nos mit kivánsz? Tán hogy honomból számkivess.

OIDIPUSZ.

Épen nem. Azt kivánom, halj meg s el ne szökj. 590

KREÓN.

Ha megmutattad, rám miért irigykedel.

OIDIPUSZ.

Ugy szólsz-e mint ki engedelmes nem leszesz?

KREÓN.

Mivel balúl itélsz.

OIDIPUSZ.

Magamra nézve nem.

KREÓN.

De nézni kell reám is.

OIDIPUSZ.

Ugyde gaz valál.

KREÓN.

S ha tán semmit sem értesz?

OIDIPUSZ.

Szinte áll szavam.

KREÓN.

De nem, ha rosszul országolsz.

OIDIPUSZ.

Hazám! hazám!

KREÓN.

A honra én is gondolok, nem csak magad.

KAR.

Hagyjátok el királyok! A házból imé
Szerencse hogy közelg Jokaszté, a kivel
Kitört viszálytokat jól kell végeznetek. 600

JOKASZTÉ.

Mi esztelen szóharczot indítottatok
Ti szánandók, és nem szégyenlitek, midőn
Hazátok így nyavalyg, magánbajt kezdeni?
Nem mégysz haza s Kreón te is nem lépsz-e be,
Nehogy csekélységből nagy bajt támaszszatok?

KREÓN.

Óh húgom! Oidipusz, férjed, szörnyűt akar
Velem mivelni, egyiket választva e
Két rossz közől, hogy vagy megöl, vagy számkivet.

OIDIPUSZ.

Ugy van valóban nőm! Mert rajta kaptam őt,
Hogy ellenem gazúl cselt hányt gaz útakon. 610

KREÓN.

Boldogtalan legyek s elátkozott gyanánt
Veszszek, ha bármit is tettem, mit rám fogál.

JOKASZTÉ.

Az istenekre Oidipusz! óh hidd el ezt
Becsűlve legkivált ez istenekre tett
Esküt, meg engemet, s aztán ezen gyülést.

KAR.

Dal.

Engedj okosan s önkényt
Királyom! esdelek.

OIDIPUSZ.

Nos hát miben engedjek én?

KAR.

Hogy őt, ki jól beszélt s nagy most az esküben,
Tiszteljed. 620

OIDIPUSZ.

S tudod hogy mit kivánsz?

KAR.

Tudom.

OIDIPUSZ.

Na mondd, mi az.

KAR.

Hogy önmagát elátkozott barátodat ne vond
Bizonytalan gyanú miatt csúf vád alá.

OIDIPUSZ.

Tudd meg tehát, midőn ezt sürgeted, nekem
Halált, vagy e honból kibujdosást kivánsz.

KAR.

2-dik dal.

Nem, az istenek istenére
Fönséges Hélioszra![1]) Isten s embertől gyűlölten
Csúfúl veszszek el én, ha igy gondolkozom.
De sőt nekem szegénynek
Lelkem vérzik a hon vesztén, 630
Ha eddigi romlásához általatok még uj baj járúl.

OIDIPUSZ.

Menjen dolgára hát, bár vesznem kelletik,
Vagy e honból erővel számkiűznek is.
Esdő szavadra hallgatok, de nem reá
Tekintek; őt akárhol is lesz, gyűlölöm.

---

[1]) Héliosz (Foibosz) a nap szekerének kormányosa. Mint mindenlátót szokás volt öt az eskünél tanúbizonyságúl hívni.

KREÓN.

Nem szivesen engedsz, világos; s bosszudat
Elfojtanod nehéz. Az illy természet ön-
Magára nézve méltán legkeservesebb.

OIDIPUSZ.

Nem hagysz magamra hát, s nem távozol?

KREÓN.

Megyek,
Te bár nem ismerél, ismernek itt ezek. 640

KAR.

Ellendal.

Mért késel őt kisérni
A házba, asszonyom!

JOKASZTÉ.

Mert tudni szeretném, mi volt e baj.

KAR.

Egy ügyben félreértés támada, s marja a lelket
A nem igaz vád.

JOKASZTÉ.

Mindkettejök között?

KAR.

Igen.

JOKASZTÉ.

S mi volt ez ügy?

KAR.

Elég-elég már e viszály, midőn a hon
Szenved; maradjon abba, a mint elhagyák.

OIDIPUSZ.

Vigyázz, hová jutsz, bárha jó lelkű vagy is,
Ha nem figyelsz rám, s fölbosszantod szivemet. 650

KAR.

2-dik ellendal.

Nem egyszer mondtam ezt, királyom,
S tudd meg, eszemvesztett bolondnak tartanám
Magam, ha tőled elpártolnék.
Ki kedves honomat,
Mikor a vészben tévedezett,
Révbe vezérled. Légy hát, ha lehet, most is jóra
[vezérlőnk.

JOKASZTÉ.

Az istenekre mondd meg nékem is, vajon
Miért jövél illyen haragba, óh király!

OIDIPUSZ.

Elmondom én, — mert többre nézlek mint ezek,
Óh nőm! — Kreónról, ellenem milly cselt koholt. 660

JOKASZTÉ.

Beszélj, ha őt nyilván bünről vádolhatod.

OIDIPUSZ.

Azt mondta, én valék a Lájosz gyilkosa.

JOKASZTÉ.

És tudva mondja-é vagy más után beszél?

OIDIPUSZ.

Hát egy alávaló jóst külde rám. Mivel
Kivonja e beszédből teljesen magát.

JOKASZTÉ.

Te most mellőzve mind azt a miről beszélsz,
Figyelj reám, s tudd meg, hogy ember senki sincs,
Ki a jövendőt megjósolni értené.
S erről rövid bizonyságot mondok neked.
Lájosznak egykor illy jósszózat érkezett 670
Nem mondom hogy magától Foibosztól, hanem
Szolgáitól, hogy a végzet szerént fia
Gyilkolja meg, ki tőle s tőlem származand.
Pedig, miként hirlik, külföldi tolvajok
Ölék meg egykor őt hármas szekéruton.
És gyermekét, kit nemze, három nap se telt
Belé, hogy összefűzeté lábszárait
S másokra bízva mély vadonba vetteté.
Holott bizony nem engedé Apollón őt
Atyjának gyilkosává lenni s nem hagyá 680
Lájoszt, mitől félt, önfijától veszni el.
Illyen hitelre méltók a jósszózatok,
S azokra mit se adj. Mert mit nyomoznia
Illő, az isten azt könnyen föl is födi.

OIDIPUSZ.

Alighogy ezt hallottam, óh nőm! milly zavar
Dúl lelkemen s elmém miképen háborog!

JOKASZTÉ.

Miféle gond által zavarva mondod ezt?

OIDIPUSZ.

Ugy tetszik, azt hallám tőled, hogy Lájoszt
Hármas szekéruton gyilkolták volna meg.

JOKASZTÉ.

Mert a hír azt mondá, s még most se szűnt meg az. 690

OIDIPUSZ.

És melly vidék az, a hol e történhetett?

JOKASZTÉ.

A tartományt Fókisznak hívják; Davlia
És Delfiből itt jő a két út együvé.

OIDIPUSZ.

S annak, hogy e történt, vajon hány éve már?

JOKASZTÉ.

Kissé elébb terjedt a városban a hír,
Mintsem te e honnak kormányát átvevéd.

OIDIPUSZ.

Óh Zevsz! felőlem mit végeztél, hogy tegyek!

JOKASZTÉ.

S mi az, hogy ugy megijesztett ez, Oidipusz!

OIDIPUSZ.

Ne kérdd, csak azt mondd meg, hogy Lájosz termete
Millyen volt és millyen korú volt ő maga. 700

JOKASZTÉ.

Magas volt, őszbe ép' akkor vegyűlt haja,
S termetre tőled nem sokat különbözött.

OIDIPUSZ.

Oh jaj nekem! Nem is sejtettem azt imént,
Hogy enmagamra szórtam szörnyű átkaim.

JOKASZTÉ.

Mit szólsz király! reád tekintve borzadok.

OIDIPUSZ.

Hajh rettegek, hogy a jós mégis lát talán.
Csak egyre válaszolj s tisztába jöhetünk.

JOKASZTÉ.

Bár borzadok, kérdj s megmondom, ha tudhatom.

OIDIPUSZ.

Szegényesen vagy mint fejdelmi férfiú
Számos cseléd kiséretében útazott? 710

JOKASZTÉ.

Öten valának összesen, s közöttök egy
Hirnök. Lájosz csak egy szekérrel útazott.

OIDIPUSZ.

Jaj már világos a dolog. S ki volt ugyan,
Ki nektek, óh nőm, e dologról hirt hozott?

JOKASZTÉ.

Egy szolga; életben csak ő maradt maga.

OIDIPUSZ.

S nincs-é vajon jelenleg is házunkban ő?

JOKASZTÉ.

Nincs ám. Mivel hogy onnan megjött s téged itt
Uralkodónak s Lájoszt veszve látta, kért,
Rimánkodott, könyörgve fogván meg kezem,
Hogy küldjem őt mezőre, nyájat őrzeni, 720
Olly messze, honnan a várost se lássa. S én
Kiküldtem őt, mert mint hív háziszolga, illy
S nagyobb kegyemre is valóban érdemes.

OIDIPUSZ.

Vajon be nem jöhetne-é minél elébb?

JOKASZTÉ.

Megeshetik. De hát miért kivánod ezt?

OIDIPUSZ.

Félek magamban, óh nőm! hogy nagyon sokat
Mondál nekem, s ezért szeretném látni őt.

JOKASZTÉ.

Hát majd bejő. De tán én is méltó vagyok
Megtudni, óh király! mi bántja lelkedet.

OIDIPUSZ.

Nem is fogom titkolni tőled, ennyire 730
Leverve lévén, hisz' kinek szólnék elébb,
Ha nem neked, midőn illy sors elé megyek.
Korinthoszból való Polübosz volt atyám,
Anyám a dór Meropé, s ott a legnagyobb
Ember valék a polgárok közt, mignem egy
Dolog történt velem, mi bár csudálatos,
De törni rajta nem volt érdemes fejem:
Hogy tudniillik lakma közben, ittason,
Egy ember azt mondá: fattyú gyerek vagyok.
És én fölingerűlten az napon alig 740
Tartóztatám magam; más nap pedig körűl
Vevén atyám s anyám faggattam. Ők nehéz
Szivvel vevék az ember rágalomszavát.
S örűltem ennek én, de mégis szüntelen
Furdalt ez a dolog, mert meghatott nagyon.
Atyám s anyámtól hát titokban elmegyek
Püthóba, s Foibosz arra a miért menék

Még csak nem is szólt. Ámde más irtózatos
Istentelen csúf dolgokat jósolt nekem.
Hogy majd anyámmal kell nősülnöm, s gyermekim
Csak megtekintni sem merészli senki sem. 750
S atyámat, a ki nemze, majd meggyilkolom.
Ezt hallva én Korinthosz földét elhagyám,
S a csillagokból mérve vándor-útamat
Kibujdosám, nehogy betelve lássam ez
Irtózatos jóslat szörnyű gyalázatát.
S útamban ép' azon vidékre érkezém,
Hol a királyt imént mondád hogy elveszett.
S kimondom a valót neked nőm! Hát midőn
A hármas út felé közelgeték, velem 760
Egy hírnök és egy díszkocsin ült férfiú,
Ép' a milyennek őt mondád, találkozott.
S az útból engem a kocsis, meg ő maga
Az agg, erővel félre térítettenek.
Én ekkor a kocsist, ki félre lökdösött,
Mérgemben megcsapom. S az agg, hogy a kocsi
Felé közelgni lát, védelmezvén magát
Két águ ostorával a fejemre vág.
De ő ezért nem így lakolt, hanem legott
Lesujtva bottal általam tüstént hanyatt 770
Fordult ki a szekérderékból, én pedig
Mindnyájokat leöldösém. Ha már ezen
Utas talán Lájosz lett volna, akkor óh
Ki lenne a világon olly boldogtalan
Mint én s ki lenne nálam inkább átkozott,

Kit sem barátinak sem honfinak be nem
Szabad fogadni sőt csak hozzá szólni sem,
S kergetni kell lakuktól. S nem más, én valék
Ki enmagamra szórtam illyen átkokat.
És a megölt ágyát e kéz fertőzteti, 780
A mellyel őt kivégezém. Hát nemde gaz
Istentelen vagyok, kinek bujdosni kell,
S bujdosva nem szabad meglátni kedvesim,
Sem a hazába lépni. Vagy nőszülve kell
Anyámmal élnem és apám kivégzenem,
Pölüboszt, a ki nemzett, a ki fölnevelt.
S ki mind ezt rajtam egy rosz szellem műveként
Tekintené, vajon nem jól itélne-é?
Tovább ne, óh tovább ne lássam a napot
Imádandó szent istenek! de még előbb 790
Muljak ki a világból észrevétlenűl,
Mintsem belássam telni illy gyász sorsomat.

KAR.

Bennünket aggaszt ez király! de míg ki nem
Tudod majd a bejöttől a dolgot, reménylj.

OIDIPUSZ.

Valóban ebben van rám nézve némileg
Remény csupán, bevárnom a pásztort magát.

JOKASZTÉ.

S ha megjövend is ő, megnyugtatást mi ad?

OIDIPUSZ.

Megmondom azt neked. Ha azt találja ő
Beszélni mit te, elkerülném a veszélyt.

JOKASZTÉ.

S tőlem minő fontos szót hallottál ugyan? 800

OIDIPUSZ.

Te azt beszélted hogy rablókat említett,
Kik őt megölték volna. Hogy ha mostan is
Ugyan csak így beszél, nem én öltem meg őt:
Mert egy magam többnek tekintni nem lehet.
S ha tán egyetlen emberről beszél: a tett
Akkor világosan enyém s rám súlyosúl.

JOKASZTÉ.

De tudd, hogy ugy van a dolog mint mondva volt,
És visszavonni nem lehet szavát neki;
Mert nem csak én magam, hallá a város is.
S aztán ha bármikép forgatja is szavát 810
Még sem mutathat téged óh király valón
A Lájosz gyilkosának, mint kit Loxiász [1])
Az én fiamtól monda hogy kimúlni fog.
S az a szegényke őt sehogy sem ölte meg,
Hanem biz' elveszett még jókorabb maga.
Ugy hogy nem is tekintenék én jóslatért
Ez ügyben egy vagy más felé többé soha.

OIDIPUSZ.

Jól gondolod; de mégis küldj a pásztorért
Hogy őt behivják, ezt ne múlaszd el sehogy.

JOKASZTÉ.

Sietve küldök. Ám jerünk a házba bé, 820
Mert nem teszek semmit, mi nem kedves neked.

---

[1]) Apollón mellékneve.

Dal. KAR.

Óh bár megadná végzetem azt, hogy
Fedhetlen szentűl intézném szavaim
S minden tetteimet; mint meg vagyon irva
A fönséges törvényekben, mellyeknek az égi
Légkör volt anyjok s egyedűl az Olümpósz
Atyjok; ezek nem halandó emberi ész
Művei, és ezeket feledés soha
Meg nem emészti.
Nagy az isten ezekben és soha meg nem is agg. 830

Ellendal.

A dölyf tesz embert zsarnokká. A dölyf
Ha vakmerőn sok olly dologba vág,
A mi se nem helyes, se nem tanácsos,
Legfőbb fokára hágva bé szokott
Bukni a szédítő veszélybe,
Honnan menekűlnie nem lehet. Esdem
Istenemet, hogy a hont megmentő nyomozás
Füstbe ne menjen.
Mert Istent védűl tartani meg nem szűnök.

3-dik dal.

És ha ki szóval vagy tettel fönhéjáz 840
A Bosszút nem félve s a szellemek oltárit nem imádva:
Balsors veszsze el őt boldogtalan hívságaért,
Ha hasznát nem jogosan keresi,
S gonoszságoktól nem tartózkódik,
Vagy vakmerőn szentségesekhez nyúl.
Illyek közben ki dicsekhetik azzal,

Hogy lelkét a fájdalom át ne nyilalja?
Hisz ha illyes tettek tisztesek, akkor mért is zengjek?

2-dik ellendal.

Többé nem megyek a föld közepére imádkozni,
Sem Abái oltáraihoz [1]), sem Olümpiába [2]), 850
Ha egész világ előtt kétségtelenül bé nem telik
A jóslat. De hatalmas Zevsz, ha ugyan helyesen
Mondunk minden urának, ez ne legyen titok
Sem előtted, sem végetlen örök kormányod előtt.
Mert már a Lájosznak adott hajdani jósszót
Mint elavultat megvetik,
S Apollónt nyilván nem tisztelik, s istenre se hajtnak.

---

[1]) Abái város Boiotiában, a Helikon alatt feküdt, s Apollón jósdájáról volt nevezetes.

[2]) Olümpia, Éliszben, hol Hellász nagyszerű nemzeti versenyei tartattak, különösen nevezetes volt Zevsz Olümpiosz roppant templomáról, mellyben Zevsznek a legnagyobb szobrász Feidiász által faragott legremekebb szobra állt.

NEGYEDIK SZÍN.

JOKASZTÉ.

Hazám királyi! az jutott eszembe, hogy
Az istenek szent zsámolyához fordulok,
Kezemben e füzért s ezen tömjént vivén. 860
Mert szerfölött epeszti lelkét Oidipusz
Mindennemű búval. S bölcs férfiként nem a
Multak nyomán itél az uj dolgok felől,
Hanem csak arra hajt, ki rémítőt beszél.
Mivel tehát, ha őt intem, mi haszna sincs,
Hozzád Apollón, mint ki legközelebb honolsz [1]),
Ezen ajándékkal könyörgve járulok,
Hogy bármiképen jó menekvést adj nekünk:
Mert rettegünk mindannyian, ha látjuk őt,
Hajónk kormányosát, hogy lelke milly levert. 870

KÖVET.

Óh földiek! megtudhatnám-e tőletek,
Hogy hol van Oidipusz királynak csarnoka,
S kivált, tudjátok-é, hogy hol van ő maga?

---

[1]) Thébében a királyi palota előtti téren állt Apollón szobra.

KAR.

Ez itt lakása, vendég! s bent van ő maga,
És gyermekeinek anyja ím ez asszony itt.

KÖVET.

Hát légyen áldva s áldottak között legyen
Mindig e hölgy, ki néki törvényes neje.

JOKASZTÉ.

Viszont légy üdvöz, óh vendég! te is. Hiszen
Méltó vagy arra jó szódért. De mondd, miért,
Milly ügyben érkezél s jelentni mit kivánsz? 880

KÖVET.

Jót, asszonyom! családodnak s férjednek is.

JOKASZTÉ.

S ugyan mi volna az, s kitől küldetve jösz?

KÖVET.

Korinthoszból, s szavamra, mellyet hirdetek,
Örűlsz (hogy is ne?) s búsúlsz nem soká viszont.

JOKASZTÉ.

Mi az, s illyen kettős hatása hogy lehet?

KÖVET.

Őt tészik Iszthmosz földjének polgárai [1])
Királyukká, ekként beszélik ottan ezt.

JOKASZTÉ.

Mit? hát az agg Polübosz többé nem király?

---

[1]) *Iszthmosz* földszoros a korinthoszi és szarónai öböl közt. Az iszthmoszi föld alatt Korinthosz értendö.

KÖVET.

Bizony nem az; mert sirba vitte a halál.

JOKASZTÉ.

Hogyan? tehát meghalt Polübosz, óh öreg! 890

KÖVET.

Ha nem valót mondok, nem bánom veszszek el.

JOKASZTÉ.

Óh szolgalány! mért nem sietsz minél elébb
Jelentni ezt az urnak? Óh te isteni
Jós szó hová lől? Oidipusz kibujdosott
Egykor, remegve hogy megölni fogja ezt,
S im sors szerént veszett el ő s nem általa.

OIDIPUSZ.

Legkedvesebb nőm, oh Jokaszté! engemet
Ugyan miért hivattál a házból ide?

JOKASZTÉ.

Halld ezt az embert, és lásd meg, hová leszen
Az isten olly imádandó jósszózata. 900

OIDIPUSZ.

S ez ember itt ugyan ki, s mit jelent nekem?

JOKASZTÉ.

Korinthoszból való, s jelenti hogy nem él
Többé atyád Polübosz, sőt hogy elveszett.

OIDIPUSZ.

Mit mondasz, óh vendég! magad mondd ezt nekem.

KÖVET.

Ha már előbb ezt kell tisztán kimondanom:
Tudd meg tehát jól, hogy sirjába szálla ő.

OIDIPUSZ.

S vajon gonosz kéz vagy betegség által-é?

KÖVET.

Agg testet egy rövid pillantat is lever.

OIDIPUSZ.

Szegény! betegségben halt el hát rendesen.

KÖVET.

Hosszú időket érve halt el ő bizony. 910

OIDIPUSZ.

Hejh! hejh! mit adjon aztán, óh nőm, bárki is
Delfoi jósszózatára s a fönt repdeső
Madárra, mint mellyek szerént atyámat én
Fogtam megölni, s ime ő a föld alatt
Halottan ott hever, míg én itt fegyverem
Sem érintém. Ha csak talán epedve nem
Veszett el értem s igy nem halt el általam.
Tehát ezen semmit sem érő jóslatot
Polübosz elvivé s az ott lent nyúgoszik.

JOKASZTÉ.

Nem mondtam-é előre régen ezt neked? 920

OIDIPUSZ.

Mondtad biz azt. De félre vitt a félelem.

JOKASZTÉ.

Ne gondolj hát ezentúl több illyesmire.

OIDIPUSZ.

S miért ne rettegném anyám ágyát tovább?

JOKASZTÉ.

Miért remegjen ember, kin a sors az úr,
S ki bíztosan előre nem tud semmit is?
Legjobb vakon élnünk, kinek miként lehet.
S ne félj te attól hogy szülőddel nőszni fogsz,
Hiszen sok ember álmodá már azt, hogy ön
Anyjával együtt hált: de a ki semminek
Se tartja ezt, az éli könnyen életét. 930

OIDIPUSZ.

Mind ezt te jól beszélted volna, hogy ha még
Nem volna életben anyám; de minthogy él,
Bár jól beszélsz is, tőle félnem kell nagyon.

JOKASZTÉ.

S atyád halála nem roppant világ neked.

OIDIPUSZ.

Megvallom, az. De él anyám s én rettegek.

KÖVET.

S ugyan ki volna e nő, a kitől remegsz?

OIDIPUSZ.

Merópé, óh öreg! kivel Polübosz élt.

KÖVET.

S mi az, mi ő miatta félelembe ejt?

OIDIPUSZ.

Vendég! az istennek rettentő jósszava.

KÖVET.

Kimondható, vagy másnak tudni nem szabad? 940

OIDIPUSZ.

De sőt nagyon. Hát azt jósolta Loxiász
Egykor, hogy én anyámmal nősülendek és
Atyám vérét fogom kezemmel ontani.
Ezért Korinthoszból rég messze távozám
Lakozni, és szerencsésen ugyan, de csak
Legédesebb látnunk szüléink arczait.

KÖVET.

Ettől remegve bujdosál hát onnan el?

OIDIPUSZ.

S hogy majd apám vérét ne ontsam, óh öreg!

KÖVET.

Hát mért ne oldjalak föl e félelm alól,
Különben is jó szívvel jőve, óh király! 950

OIDIPUSZ.

Meg is jutalmaznám illően azt neked.

KÖVET.

De főleg ép azért is jöttem, hogy ha majd
Honodba megjövendsz, tégy némi jót velem.

OIDIPUSZ.

De nem találkozom szüléimmel soha.

KÖVET.

Látszik nagyon, fiam! hogy mit téssz nem tudod.

OIDIPUSZ.

Miként? az istenekre óh öreg! beszélj.

KÖVET.

Ha e miatt kerülöd azt, hogy visszatérj.

OIDIPUSZ.

Mert rettegek, hogy bételik Foibosz szava.

KÖVET.

Hogy tenszüléiddel förtelmeket mivelj?

OIDIPUSZ.

Ez épen az, mi szüntelen rémít, öreg! 960

KÖVET.

És nem tudod, hogy minden ok nélkül remegsz?

OIDIPUSZ.

De mért ne? hogyha ők nemzettek engemet.

KÖVET.

Azért, mivel Polübosz nem rokon veled.

OIDIPUSZ.

Hogyan beszélsz? Nem ő nemzett-e engemet?

KÖVET.

Épen nem inkább mint én, sőt csak épen úgy.

OIDIPUSZ.

S apám hogyan lett volna egyiránt veled?

KÖVET.

Mivel nem vagy fiunk, nekem se, néki se.

OIDIPUSZ.

Miért hivott tehát fijának engem ő?

KÖVET.

Mert egykor én tőlem kapott ajándokúl.

OIDIPUSZ.

Mástól kapott, és mégis olly nagyon kegyelt? 970

KÖVET.

Mert magtalan volt ő soká; e vette rá.

OIDIPUSZ.

S nemzél-e vagy vevél, s ugy adtál át neki.

KÖVET.

Kithaironon[1]) mély völgy ölében leltelek.

OIDIPUSZ.

S mi végre utazál azon vidékeken?

KÖVET.

Ottan a bérczi nyájak őre voltam én.

OIDIPUSZ.

Pásztor valál tehát, ki bérért bujdokol.

KÖVET.

S régenten akkor megmentőd neked fiam!

OIDIPUSZ.

S mi baj között nyomorgva vől föl engemet?

KÖVET.

Tanubizonyságúl lehet reá bokád.

OIDIPUSZ.

Óh jaj nekem! miért emlited ős bajom? 980

KÖVET.

Átlyuggatott bokád sziját eloldozám.

---

[1]) *Kithairón* kopár hegy Thébé vidékén, Attika és Boiótia közt.

OIDIPUSZ.

Szörnyű gyalázatú emlékjegyet nyerék.

KÖVET.

S ezen esetről hivnak, annak a ki vagy[1]).

OIDIPUSZ.

S hogy hítt atyám s anyám, az istenekre! mondd.

KÖVET.

Azt nem tudom; tudhatja tán, ki átadott.

OIDIPUSZ.

Mástól kapál tehát, és nem magad lelél?

KÖVET.

Nem ám; egy más juhász adott által nekem.

OIDIPUSZ.

S ki az; vajon megtudnád-é nevezni őt?

KÖVET.

Lájosz cselédjének mondák bizonynyal őt.

OIDIPUSZ.

Azénak-é, ki egykor itt uralkodott? 990

KÖVET.

Épen azénak, annak a cselédje volt.

OIDIPUSZ.

És él-e még, hogy igy lehetne látnom őt?

KÖVET.

Ti honfiak! tudhatjátok legjobban ezt.

---

[1]) *Oidipusz* nevének jelentése: dagadt lábú, *οἰδάω* vagy *οἰδέω* = dagadok és *ποῦς* = láb szavaktól.

OIDIPUSZ.

Van-é közöttetek, kik itt álltok közel,
Ki ismeré a pásztort, a kit e beszél,
Akár kivűl, akár itt bent? Jelentse, mert
Tisztába jönni íme itt az alkalom.

KAR.

Más senkinek se vélem őt, mint a kiért
Te ép' előbb kiküldél a mezőre: de
Jokaszté e felől inkább szólhatna tán. 1000

OIDIPUSZ.

Óh nőm! tudod talán, hogy a kit hivatánk
Imént, az-é vajon, kiről ez itt beszél?

JOKASZTÉ.

Ki az? s kiről beszélt?... Semmit se háborogj,
S ne tartsd szavát eszedben sem haszontalan.

OIDIPUSZ.

Az nem lehet hogy én, ha már illyes nyomot
Kaptam, ki ne derítsem származásomat.

JOKASZTÉ.

Az istenekre! hogy ha kedves életed,
Ne fürkészd azt; elég ha én magam veszek.

OIDIPUSZ.

De légy nyugodt: ha harmad ízig lészek is
Anyám után rabszolga, nem leszesz te az. 1010

JOKASZTÉ.

De mégis, esdlek, azt ne tedd, hallgass reám.

OIDIPUSZ.

Nem hallgatok; tisztán kivánom tudni ezt.

JOKASZTÉ.

S én jót akarva legjobbat mondok neked.

OIDIPUSZ.

Épen ez a legjobb gyötör rég engemet.

JOKASZTÉ.

Boldogtalan! ki vagy, bár meg ne tudd soha!

OIDIPUSZ.

Azt a juhászt vezessétek hozzám ide;
S ez hadd örüljön, hogy nemes vérből eredt.

JOKASZTÉ.

Jaj jaj szerencsétlen! Hiszen csak ezt lehet
Kimondanom neked, s többé semmit soha.

KAR.

Hová rohant el e nő, Oidipusz! szilaj 1020
Fájdalmitól űzetve. Rettegek, nehogy
E hallgatásból rossz talál kitörni még.

OIDIPUSZ.

Törjön ki, a minek ki kell. De én azért
Ismerni vágyom származásom, bár csekély.
E nő pedig, mivel mint asszony nagyra lát,
Szégyenli azt, hogy származásom nem nemes.
De én a sors fiául tartván enmagam,
Melly jót hozott rám, becstelenné nem leszek.
Sors volt anyám, a hónapok testvéreim,
S azok kicsinyből illy nagygyá növeltenék. 1030

Bár igy eredtem is, nem nyugszom addig én,
Míg származásomat föl nem deríthetem.

KAR.

Dal.

Ha én ugyan jósolhatok,
És a jövőt lelkem tudhatja, a nagy Olümposzra
Óh Kithairón!
Még a közel hold töltéig téged
Mint Oidipusznak földijét
S mint nevelőjét és anyját dicsőitünk,
S kardalaink hozzád zengeni fognak,
Mint a ki királyunkkal jót től. 1040
Orvosi Foibosz, vedd ezt kedvesen.

Ellendal.

Ki szűlt téged, fiam! ki szűlt,
A halhatatlan istennők közől a hegyi
Pánnal ölelkezvén [1]),
Vagy Loxiással? mert neki kedvesek
A rengeteg bérczek.
Vagy Küllénének fejedelme [2])
Vagy a bérczek tetején lakozó Bakkhosz
Isten vett át kedves ajándékúl a Helikón [3])
Nümfái közől egyiktől, kikkel legtöbbet enyelg. 1050

---

[1]) *Pán* a pásztorok istene.
[2]) Külléné fejedelmének Hermész (Mercurius) neveztetik, mivel anyja Máia Arkadiában a Külléné hegyen szülte, s ö itt a legörömestebb mulatott.
[3]) A *Helikón* hegy Boiótiában, a Múzák kedves mulató helye.

OIDIPUSZ.

Öreg! ha hozzá szólni nékem is lehet,
Ki véle nem társalkodám, ugy gondolom,
Hogy a juhászt látom, kit rég kerestetünk:
Mert agg korára épen ezzel egyezik.
Külömben is szolgáimat megismerém,
Kik őt vezérlik. Ám te jobban tudhatod
Ezt nálam, a ki őt láttad régebben is.

KAR.

Megismerém. Valóban ő az, leghüvebb
Cseléde volt ő Lájosznak mindnyája közt.

OIDIPUSZ.

Előbb téged kérdezlek óh korinthoszi 1060
Vendég, ez-é az?

KÖVET.

Ő az, a kit látsz, igen.

OIDIPUSZ.

No hát öreg! felelj szemembe most nekem
Mindenre, mit kérdek. Lájoszt szolgáltad-é?

SZOLGA.

Nem vett, de honn nevelt szolgája voltam én.

OIDIPUSZ.

S mivel foglalkozál, s életmódod mi volt?

SZOLGA.

Éltem javát nyájőrzésben töltöttem el.

OIDIPUSZ.

S mi tájakon voltál leginkább járatos?

SZOLGA.

Kithaironon és a közel vidékeken.

OIDIPUSZ.

Hát ezt az embert láttad-é ott s ismered?

SZOLGA.

Hogy mit mivelt? S miféle emberről beszélsz? 1070

OIDIPUSZ.

Erről, ki itten áll; nem tartál-é vele?

SZOLGA.

Nem úgy, hogy emlékezném rá hirtelen.

KÖVET.

Uram! nem is csuda. De én világosan
Eszébe juttatom, mit elfeledt. Nagyon
Tudom, hogy emlékszik, midőn Kithaironon
Ő két csapat nyájjal, magam meg egy után
Együtt bolyongtunk három éven át
Tavasztól kezdve őszig hat-hat hónapot.
S aztán akolba vertem télre nyájamat
S ő a magáét Lájosz istállóiba. 1080
Hogy mind ez igy volt-é, való vagy nem való?

SZOLGA.

Való a mit beszélsz, ha bár rég volt is az.

KÖVET.

Nos mondsza, nem tudod, hogy akkor egy fiút
Adál nekem nevelni mint ennen fijam?

SZOLGA.

S mi ez? miért említed e történetet?

KÖVET.

Bajtárs! ez az, ki akkor kis fiú vala.

SZOLGA.

Vesztedre nem mégysz? s nem fogod meg nyelvedet?

OIDIPUSZ.

Öreg! ne dorgáld őt; inkább beszédedért
Téged lehetne megdorgálni, mintsem őt.

SZOLGA.

Miben hibázom én, óh legjobb fejdelem! 1090

OIDIPUSZ.

Hogy a fiút ki nem mondod, kit e beszél.

SZOLGA.

Hisz' mitse tud s csak ugy beszél, de hasztalan.

OIDIPUSZ.

Ha szép szerével nem beszélsz, majd sirva szólsz.

SZOLGA.

Ne, óh az istenekre! aggot meg ne verj.

OIDIPUSZ.

Nincsen, ki hátra kösse tüstént karjait?

SZOLGA.

Oh jaj nekem! s miért, megtudni mit kivánsz?

OIDIPUSZ.

A gyermeket, kiről e szól, te adtad át?

SZOLGA.

Én adtam át. Bár vesztem volna az nap el!

OIDIPUSZ.

Még arra jutsz, ha nem vallod ki a valót.

SZOLGA.

S ha azt kivallom, sokkal inkább elveszek. 1100

OIDIPUSZ.

Ez a gaz ember ugy látszik csak csűr csavar.

SZOLGA.

Nem én, hiszen rég mondtam már, hogy én adám.

OIDIPUSZ.

S kitől vevéd át, másé volt-e vagy tiéd?

SZOLGA.

Nem volt enyém az; más kezéből vettem át.

OIDIPUSZ.

Mellyik házból s kitől e honfiak közől?

SZOLGA.

Az istenekre, óh uram! többet ne kérdj.

OIDIPUSZ.

Hát veszve vagy, ha ezt még egyszer kérdezem.

SZOLGA.

Lájosz családjából való volt az tehát.

OIDIPUSZ.

Szolgája volt-e, vagy tán vérrokon vele?

SZOLGA.

Jaj nékem! a szörnyűt ki kell már mondanom. 1110

OIDIPUSZ.

S nekem meghallanom. De én meghallgatom.

SZOLGA.

Az ő fiának mondták; ám de bent nejed
Legjobban elmondhatja, hogy van a dolog.

OIDIPUSZ.

Hát ő adá által neked?

SZOLGA.

Igen, király!

OIDIPUSZ.

Hogy mit csinálj vele?

SZOLGA.

Hogy azt veszítsem el.

OIDIPUSZ.

Saját fiát?

SZOLGA.

Mert rettegé a jóslatot.

OIDIPUSZ.

S mi volt az?

SZOLGA.

Hogy szüléit majd kivégezi.

OIDIPUSZ.

S aztán te őt ezen öregnek mért adád?

SZOLGA.

Megszántam, óh király! s gondoltam, elviszi
Majd máshová, honnan való volt. Ez pedig 1120
Roppant veszélyre fölnevelte. Mert ha te
A vagy, kit e mond, tudd vesztedre szült anyád.

OIDIPUSZ.

Jaj! jaj! világos volna minden így tehát!
Óh napvilág! bár most utószor lássalak,
Kinek születni sem kellett, ki nősztem a
Kivel nem kell, s megöltem a kit nem szabad.

Dal. KAR.

Óh emberi nemzetségek,
Míg éltek, milly semmibe veszlek benneteket!
Hiszen kinek is van más boldogsága
Mint képzeletében, s ezt milly hamar elveszti. 1130
Illy nagy példáúl vévén éltedet,
A tiedet boldogtalan Oidipusz, embert
Boldognak soh'se vallok.

Ellendal.

A ki csudálatosan találva
A boldogság legmagosabb fokára jutottál,
Óh Zevsz! megrontván a görbe körmű lányt,
A bűv énekűt [1]), és a halál ellen bástya gyanánt
Álltál e honnak, s attól fogva királyunk
S nagyra becsűltté lettél,
Mint a nagy Thébé fejedelme. 1140

2-dik dal.

S most boldogtalanabb ki lehetne
S ki van illy küzdelmek s iszonyú átkok alatt
Élte viszontagságai közt?
A kinek épen azon kikötő juta
Mint fiunak s férjnek. Óh hogyan, óh hogyan
Szivelhete el nyomorult hallgatva
Tulajdon atyád szerelmének tárgya!

2-dik ellendal.

Fölfede kedved ellen a mindent látó idő,
S végre meg is bosszúlja átkos házasságod,

---

[1]) Az oroszlánykörmü Szfinxet.

Mellyben fiú létedre apává lől, 1150
Óh jaj! Lájosz fia!
Bár soha színed se láttam volna.
Most milly végtelenül zokogva siratlak,
Mert a valót megvallva, te általad
Éledtem föl s hunytam el ujra szemem.

ÖTÖDIK SZÍN.

HIRNÖK.

Oh e hazában legtiszteltebb honfiak!
Miket kell hallnotok, miket szemlélnetek,
S minő bánatba estek, hogy ha még valón
Fog érdekelni Lájosz háza bennetek. 1160
Mert úgy hiszem, sem Isztrosz, sem Fázisz[1]) soha
Tisztára nem mosandja e ház titkait,
Miket szándékosan s nem úgy követtek el[2]).
Mind ez világra jő rögtön. S a seb, mellyet
Magunk ejtünk magunkon, legkeservesebb.

KAR.

Nem tudhatunk ollyat, mi annál mit tudunk
Rosszabb lehetne; mit mondhatsz azon kivűl?

HIRNÖK.

Nagyon hamar kimondhatom, s hamar lehet
Megértnetek. Meghalt Jokaszté, a dicső.

---

[1]) Az Isztroszt (Dunát), és Fáziszt Kolkhiszban tartották a régiek Európa és Ázsia legnagyobb folyóinak.

[2]) Szándékosan vakitotta meg magát Oidipusz, szándékosan akasztotta föl magát Jokaszté, de büneiket akaratlanúl s nem tudva követték el.

KAR.

Szegény szerencsétlen! S mi által mult ki ő. 1170

HIRNÖK.

Megölte volt magát. Mi legfájdalmasabb
Volt a dologban, nem látván, nem érzitek.
De mégis a mint én rá emlékezhetem,
Elmondom nektek a szegény keserveit.
Tehát a mint dühtől gerjedve bényitott
A házba, mindjárt a menyasszony-ágy felé
Rohant, és fürteit két kézzel szaggatá.
S belől bezárva a teremnek ajtait
Lájoszt kiáltozá, ki már régen halott,
Emlitve egykori szerelmök magzatát, 1180
Ki őt megölte s özvegyét nejűl vevé
Saját fiától szűlni átkosan fiat.
S az ágyat átkozá, hol a boldogtalan
Férjétől férjet, és fijától szűlt fiat.
De már hogyan veszett el eztán, nem tudom,
Mert Oidipusz ordítva tört elő, kitől
Amannak elvesztét meg nem tekinthetők,
Hanem csak őt nézők, ki körbe futkosott
Dühöngve, s kért hogy adjunk egy kopját neki,
Hogy fölkeresse nőjét s nem nejét, szülő 1190
Anyját magának és saját nemzettinek.
S az őrjöngőnek egy szellem mutatta, hol
Van az, közölünk senki sem, kik ott valánk.
S ő mintha csak vezették volna rá, vadúl

Kiáltva bérugá az ajtót, s sarkait
Kiforgatá, és a szobába bérohant.
Hol is nejét megfojtva láttuk függeni
Nyakában a zsineg hurokkal. Ő pedig
Meglátva ezt, kínjában szörnyen jajgatott
S leoldta a holttestet. S a mint az szegény 1200
A földre dőlt, aztán szörnyű volt nézni is
Miket mivelt: föltépte annak öltönyén
A kapcsokat, mellyekkel az díszitve volt,
S kivájta e szavakkal mind a két szemét:
Mivel soh'sem látták eddig sem azt, minő
Bajokban volt, sem azt, milly vétkeket mivelt,
Ezentúl a sötétben lássa a kiket
Nem kelle, és ne ismerjen szerettire.
Igy átkozódva nem csak egyszer, többször is,
Szétszaggatá kitolt szemének héjait, 1210
S pilláiról a vér arczát becsorgatá,
S a vér azokról nem cseppekben hullt alá,
Hanem mintegy sötét zápor gyanánt omolt.
Igy tört ki a vész kettejökre, nem csupán
Magára (férj és nő közös vészben veszett).
S a régi boldogság régente volt csak az
Valóban; ellenben ezen napon nyögés,
Átok, halál s szégyenre vált. Nincs olly keserv
Egész világon, a mi meg ne volna itt.

KAR.

És most szegénynek enyhült némileg baja? 1220

HIRNÖK.

Ordít, hogy ajtaját tárják föl, és hogy egy
Ember mutassa őt Thébének, mint apa-
Gyilkost, s anyjának... — itt szörnyet beszélt, a mit
Kimondni sem lehet, — ki száműzé magát,
S honn átkosan, mint átkozódék, nem marad.
Azonban még erőre s gyámolóra van
Szüksége, mert kinját elbirni nem lehet.
De megtekintheted mindjárt; im ajtaja
Most nyílik épen, s olly látványt látsz nem soká,
Min még az ellenségnek is fájhat szive. 1230

KAR.

Óh csak tekintni is keserves kin!
A legkeservesebb a közt mit
Mind eddig láttam!
Óh nyomorult, milly düh lepett meg,
S melly szellem tombolt a rettenetesnél
Rettenetesbbé
Téve szerencsétlen balsorsodat?
Hejh boldogtalan! nézni se bírok
Rád, bár sok mondani, kérdeni,
S megvítatni valóm volna, 1240
Olly irtózatot öntesz belém.

OIDIPUSZ.

Jaj, jaj! millyen boldogtalan vagyok!
Hová menjek én nyomorult bujdosni?
Hogy zúg mindünnen füleimbe a szózat!
Óh hova kergetsz balszellemem?

KAR.

Szörnyű, hallatlan, soha sem látott balsorsra.

OIDIPUSZ.

Dal.

Óh átkozott világtalanság fellege!
Melly mondhatatlanúl s legyőzhetetlenűl
S végetlenűl körűl vett. Jaj nekem!
Jaj nekem ujra! E kin fulánkja 1250
S bűneim emléke miként gyötör!

KAR.

Hogy igy lakoltodban keserves életed,
S kétszerte szenvedsz, azt csudálni nem lehet.

OIDIPUSZ.

Ellendal.

Jaj kedvesem, te vagy hozzám csak jó szivű
Magad, mert még most is elszivelsz
Sajnálva mint vakot. Hajh!
Hiszen tudom ki vagy, tisztán kiismerem
Szavad szintúgy, habár világtalan vagyok.

KAR.

Tetted mi szörnyű, hogy merészelted szemed
Ekként kioltni, milly szellem vitt arra rá? 1260

OIDIPUSZ.

2-dik dal.

Apollón volt, Apollón, kedvesim!
Ki rosszat, rosszat mért rám; illy kinokat
S nem gyilkos oltá ki szemem, én nyomorúlt magam,
Hiszen mit lássak én,
Ki látva sem láttam semmit se kedveset?

KAR.

Ugy volt miként magad mondod.

OIDIPUSZ.

3-dik dal.

Mi volna még, mit látni vagy szeretni, s kit szólítani
S hallgatni tudnék én gyönyörrel kedvesim?
Vigyetek ki óh kedvesim, mint szörnyű vészeteket,
A kit az istenek is legrettentőbben 1270
Gyűlölnek az emberi nem közt.

KAR.

Szegény te egyiránt elméd s balsorsodért.
Bár csak ne ismerhettem volna rád soha!

OIDIPUSZ.

Veszszen el a pásztor, ki kegyetlen bilincseimet
Lábomról leoldta és a haláltól
Megmentett s fölnevelt, semmit se téve javamra.
Mert ha akkor elhalok,
Nem volnék magam és kedveseimnek illyen kín.

KAR.

Magam se bántam volna azt. 1280

OIDIPUSZ.

3-dik dal.

Ugy nem lettem volna atyám gyilkosa,
S anyám férjéül senki sem mondana,
Most istentelen, és istentelenek magzatja vagyok,
S attól, ki szült, gyermekeket nemzék én nyomorúlt.
És ha van a rossznál még iszonyúbb rossz,
Az juta Oidipusznak.

KAR.

Nem mondhatom bizony, hogy jól gondolkozál,
Mert jobb nem élni, mintsem így élned vakon.

OIDIPUSZ.

Hogy ez nem a legjobban van végezve így,
Ne fejtegesd nekem, s tanácsot már ne adj. 1290
Mert nem tudom, Hádesz lakába szállva milly
Szemmel tekinthetném apám, s szegény anyám [1]),
Kik ellen én olly vétkeket követtem el,
Mikért lakolni a halál nem büntetés.
De jól esnék mégis szememmel gyermekim
Tekintenem, nemzettem légyen úgy a hogy.
Nem látom én őket többé bizony soha,
Sem e várost, sem tornyait s az istenek
Szent szobrait, mellyektől én szegény fejem,
Ki Thébé városában legdicsőbb valék, 1300
Elejtettem magam, magamra mondva ki,
Hogy űzze minden a gonoszt, kit isten és
Lájosz családa átkozottnak hirdetett.
S midőn illyen gyalázatom napfényre jött,
Lehetne-é ezekre csak tekintnem is?
Épen nem. Sőt ha a hallás forrásait
Fülemben bé lehetne dugni, szivesen
Befojtanám hitvány testembe ezt az ért,
Hogy vak, siket legyek. Mert édes a kinok
Körén kivűl lakozni a léleknek. Óh 1310

---

[1]) A régi hellének azt hitték, hogy a ki vakon halt el, az alvilágban szintén vak marad.

Kithairon! óh miért ápolgatál s miért
Rögtön nem öltél el, hogy a világ előtt
Ne tártam volna föl származtomat soha!
Óh Polübosz, Korinthosz, s névvel ősi lak!
Milly dísz gyanánt neveltetek ti engemet,
Pedig millyen gonosz rejlett bennem. Hiszen
Gaznak s gazok fijának lát most a világ.
Óh hármas út, kanyargó völgykebel s cseres
Erdő, óh hármas út keskeny szorúlata,
Mellyek fölittátok kezemnek általa 1320
Apám vérét, reám még emlékeztek-é,
Hogy rajtatok mit tettem, s megjövén ide
Miket miveltem? Óh nőszés, óh nőszűlés!
Te szűltél és viszont vegyítve véremet
Szülő anyám vérével, testvért és atyát
Mutattál föl bennem, s fiút, kit nője szűlt,
S menyasszonyt, gyermekének anyját és nejét.
S mindent mi legcsufabbat ember csak tehet.
De (mert beszélni sem szép, a mit tenni nem,)
Az istenekre! rejtsetek minél előbb 1330
Kint el, vagy öljetek meg, vagy hajitsatok
Tengerbe, hogy ne lássatok többé soha.
Jertek s érintni engem méltóztassatok
Szegényt s ne féljetek tőlem[1]). Az én bajom
Rajtam kivűl más senki sem viselheti.

---

[1]) A hellének borzadtak bűnösökkel érintkezni, rettegvén, hogy ez által az istenek haragját s büntetését vonják magokra.

KAR.

De arra nézve, mit kivánsz jókor közelg
Kreón mind tenni, mind tanácsot adni; mert
Helyetted e hon őrjéül csak ő maradt.

OIDIPUSZ.

Oh jaj nekem! miképen szólitsam meg őt,
S miképen adhasson méltán hitelt nekem, 1340
Midőn előbb hozzá mindenben rossz valék.

KREÓN.

Nem gúnyolódni jöttem hozzád Oidipusz,
Nem is szemedre hányni régi vétkeid.
De már ha emberekre nem tekintetek,
Hát Héliosz királynak mindent éltető
Sugárait tiszteljétek, hogy illyetén
Förtelmet illy fedetlen föl ne tárjatok[1]),
Mellyet se föld, se lég, se a szent víz be nem
Fogad; vigyétek őt tüstént a házba bé:
Minthogy leginkább a rokonra tartozik 1350
Hallgatni s látni a rokon keserveit.

OIDIPUSZ.

Az istenekre! mert megczáfolád hitem,
Ki hozzám leggazabbhoz jó szivvel közelgsz,
Hallj meg: javadra, nem javamra szólok én.

KREÓN.

S mi az, mit olly igen kivánsz, hogy megtegyek?

---

[1]) E szent borzalomból fejthető meg, hogy hellén szinmüvekben véres jelenetekre nem találunk, s az öldöklések mindig a szinpadon kivül történnek.

OIDIPUSZ.

Üzess ki e honból minél elébb oda,
Hol emberekhez még csak szólni sem lehet.

KREÓN.

Megtettem volna azt, tudd meg, ha, mit tegyek,
Előbb az istent kérdenem nem kellene.

OIDIPUSZ.

Annak világosan hangzott minden szava, 1360
Hogy mint szentségtelen s apámnak gyilkosa
Veszszek.

KREÓN.

Való hogy így mondá, de a miként
Áll a dolog, jobb kérdni mégis, mit tegyünk.

OIDIPUSZ.

Hát igy tanácskoztok hitvány fejem fölött?

KREÓN.

Mert most az istenben hihetnél tán te is. 1360

OIDIPUSZ.

De kérlek és könyörgve esdlek téged én:
Temettesd el, ki bent fekszik, kedved szerént.
Mert téged illet húgodról határzani.
És énnekem míg élek, e falak közt
Ez ősi vár lakást ne engedjen soha.
Hanem lakoznom engedj a bérczek között,
Hol Kithairón enyém, mellyet atyám s anyám
Még életemben szánt királyi síromúl.
Hadd veszszek úgy, mint ők akarták, gyilkosim.
Bár jól tudom, hogy engem kórság s más egyéb 1370

Baj el nem öl. Hiszen különben élve sem
Maradtam volna, hogy ha e balsorsra nem.
De bárhová megy is, menjen balvégzetem!
S figyermekim miatt ne aggódj, óh Kreón!
Azok fiúk s szorongni nem fognak soha,
Akárhol lesznek is, hogy el ne éljenek.
De két szerencsétlen szegény lányomra légy
Gonddal, kik én tőlem nem étkeztek soha
Külön, kik abba a mihez csak én nyulék,
Mindenbe részesültek mindig. Óh legyen 1380
Ezekre gondod, és engedd hogy karjaim
Öleljék őket s elsírjam nekik kinom.
Menj s hozd elő őket nemes vérű király!
Ha csak tapinthatom kezemmel lányaim,
Ugy bírni képzelem, mint míg vak nem valék.
De mit mondok?
Nem hallom-é, az istenekre! kedvesim
Zokogva sírni? Megsajnált tehát Kreón
S elküldte hozzám legkedvesb szülöttimet,
Való-e ez?

KREÓN.

Való. Mivel megengedém én ezt neked,
Jól tudva hogy bennök rég mint gyönyörködél.

OIDIPUSZ.

Légy áldva érte, s életednek útain
Jobb szellem őrködjék miként enyém fölött.
Óh gyermekim! hol vagytok, jertek erre e 1400
Karok közé, mintegy testvér karok közé,

Mellyek nemző atyátok fényes két szemét
Ekként kioltni eszközök voltak; ki is
Nem látva, sem nem hallva, nektek gyermekim
Attól, kitől születtem, nemzőtök levék.
S mivel szemem nem lát, siratlak bennetek',
Ha gondolom siralmas éltetek sorát,
Az emberek között hogy kell majd élnetek.
Hiszen mellyik polgári társaságban, és
Melly ünnepen jelenhettek meg, hogy haza 1410
Onnan mulatság helyt ne sírva menjetek.
S ha majd a nőszülési kort eléritek,
Ki lenne lányaim, ki lenne vakmerő
Magára venni illy gyalázatot, millyen
Apátokon s ti rajtatok lesz átokúl?
Hiszen mi bűn nincs itt? Atyját gyilkolta meg
Atyátok, és anyjával, a kitől maga
Világra jött, nőszült s ugyancsak azzal a
Nővel, ki őt szűlé, nemzőtökké leve.
Igy gúnyolódnak majd. S aztán ki vesz nejűl? 1420
Nem, senki, lányaim! hanem férjetlenűl
S magzattalan kell majd elvesznetek bizony.
De, óh Menoikevsznek fija! ha már magad
Maradsz csak atyjokul (mivel mi elveszénk
Nemző szüléik) őket a férjetlenűl
Koldulva bolygókat ne vesd meg véreid,
És vétkeimmel őket egyeknek ne tartsd.
Sőt szánakozz rajtok, látván melly kiskorúk
S hogy nincs nekik rajtad kivűl más senkijök.

Ára: 24 pkr.